

Descripció de la varietat

La col pagesa tradicional eivissenca és una varietat de col que es caracteritza per l'enorme grandària del seu cabdell. Rodó i un poc eixatat, el cabdell pot arribar a mesurar 30 cm de diàmetre i pesar fins a 5 kg. Les fulles externes són lleugerament abonyegades i de color verd grisós, degut a la capa de cera o pruïna que, a banda de protegir-les de l'oxidació solar, l'evaporació i de determinats patògens, les fa molt suaus al tacte. Sembrada al juliol, les primeres cols es poden collir al novembre. La seua tendresa i apreciat sabor front les varietats comercials ha fet que s'hagi continuat conreant en horts familiars eivissencs, pel que ha sobreviscut fins avui en molts indrets de l'illa. Peraixò, presenta menor grau d'erosió genètica que altres varietats locals.

Origen de la varietat

Tota l'illa d'Eivissa.

Usos i coneixements

Consum humà

Molt preuada per la gent eivissenca pel seu sabor i aroma suaus, és l'ingredient tradicional de plats d'hivern i protagonista de plats emblemàtics com els ossos amb col, plat especial del diumenge de Carnestoltes, així com dels bullits quotidians amb patata i altres verdures. També és tradicional, gràcies al seu sabor suau, la utilització en cru, picada molt fina en amanida. I a la matança del porc, era un dels plats que ajudava a facilitar la digestió dels altres menjars més consistents.

S'utilitza íntegrament tota la fulla, ja que el nervi és tendre, i només es deixa el tronxo de la col, del que no se'n fa cap aprofitament.

Observacions

Donada la facilitat d'hibridació, molt sovint trobem les cols eivissenques hibridades amb altres varietats de col. Per evitar-ho, la pràctica habitual dels pagesos era marcar amb una canya el cabdell més polit, i en començar la pujada a flor, tallar el tronc i trasplantar l'exemplar lluny del lloc de la plantació per obtenir-ne les llavors.

Molt preuada per la gent d'Eivissa com a ingredient de plats durant l'hivern i ben diferenciada d'altres cultivars.

La col pagesa és una de les poques varietats tradicionals que mai han arribat a desaparèixer dels mercats locals de les illes pitiüses. Entre 2009 i 2013 el GALEF va realitzar un seguiment de la producció comercial de varietats locals, i es va constatar que la col pagesa era l'única varietat local produïda i comercialitzada de manera continua, amb una producció entre 1.700 i 5.700 kg per temporada. Aquesta producció ha anat ajustant-se segons la demanda a les illes. Actualment, es produeixen i comercialitzen al voltant dels 12.000 kg, i en podem trobar planter als planteristes principals de l'illa.

Així mateix, es va observar l'elevat grau d'hibridació de les cols trobades a l'illa, pel que es va considerar iniciar una selecció de la col pagesa. Així, a l'any 2017 el GALEF, amb la participació del Consell Insular d'Eivissa, van recollir diferents entrades de col pagesa procedents de diferents orígens de l'illa i es van seleccionar en camp amb ajuda de varies persones enteses en varietats locals i agricultores de l'illa. Resultat d'aquella selecció entre diverses entrades es va obtenir la llavor que ha donat lloc a les cols que es descriuen a la present memòria.

Caràcters morfològics de la varietat

Plàntula

Coloració antociànica de l'hipocòtil	Absent
Coloració dels cotiledons	Verd fosc

Planta

Mida	Gran
Alçada de la planta	56,75 ± 5,24
Diàmetre màxim	93,08 ± 6,07
Llargària de la tija externa (cm)	20,75 ± 4,37
Longitud del peu (cm)	Intermèdia
Port	Semierecte

Fulla

Mida	Gran
Longitud del pecíol	Curt
Forma	El·líptica transversal ampla
Perfil de la superfície del limbe	Còncav
Marcat del nervi principal	Intermedi

Grau d'ondulació de la vora	Intermèdia
Curvatura de la vora	Present
Concavitat	Present
Forma de l'extremitat	Rodona
Intensitat de l'abonyegat	Feble
Pruïna	Intermèdia
Color (amb pruïna, si n'hi ha)	Verd gris

Cabdell	
Forma en secció longitudinal	El·líptica transversal
Forma de la base en secció longitudinal	Arrodonida
Longitud (cm)	22,33 ± 3,06
Diàmetre (cm)	26,08 ± 2,11
Posició del diàmetre màxim	Al mig
Cobertura	Cobert
Color de la fulla de cobertura	Verd
Intensitat de color de la fulla de cobertura	Clara
Pigmentació antociànica de la fulla de cobertura	Absent o molt feble
Color intern	Groguenc
Intensitat de color intern	Intermedi
Densitat	Intermèdia
Estructura interna	Intermèdia
Longitud de la tija interna en relació a la longitud del cabdell	Intermèdia
Pes (g)	3.029,25 ± 1.014,60
Precocitat	Intermèdia

Flor	
Color	Blanc

Llavor	
Pes de mil llavors (g)	3,9 ± 0,3

Acreditació bibliogràfica

Objecte	Autors	Títol	Editorial
Publicacions periòdiques		Diario de Ibiza	